

Ahmet Hakkı Sütekin (1867-1942)

Ahmet Hakkı Sütekin 1867'de Nevşehir'in Avcılar Köyü'nde doğdu. Babası Albay Mehmet Abidin Bey, annesi Hatice hanımdır. İlköğrenimini Kastamonu, Orta öğrenimini askeri idadide yaptı ve Harp okuluna gitti. 1887'de Süvari Teğmen rütbesiyle mezun olan Ahmet Hakkı Bey, 1887 yılında Kurmay sınıfına ayrılarak Harp Akademisine girdi ve 1890 yılında Kurmay Yüzbaşı olarak bu okulu bitirdi. 1890'da Kurmay Yüzbaşı olarak Genel Kurmay Birinci Şubesine atanmış ve Erzincan'daki 4. Ordu emrine verildi. Bu görevde iken 1891'de Dersim İsyanı Kuvve-i Seferiyesine Kurmay olarak iştirak etti ve tedip harekâtının sonunda *Dersim ve Çevresinin Mufassal Haritası*'nı yaparak ordu mareşalliğine yükseldi ve 21 Haziran 1892'de Kolağası (Kurmay Önyüzbaşı) oldu. Askeri tecrübelerini kaleme aldığı *Helyos'ta Telgraf Rasadı Aletine* ait bir broşür ile *İstatistikî, Zirai, Ticari ve Tarihi Coğrafya* ile *Savaş Tatbikatı* isimli iki kitap yayınlamış ve kendisine beşinci rütbeden Mecidi nişanı verildi. Askeri alanda farklı kurucu hizmetlerinden sonra kurmay binbaşılığa terfi eden Ahmet Hakkı Bey, 18 Ocak 1898'de Binbaşı rütbesiyle Bağdat 6. Ordu Kurmaylığı ile Süvari fırkasında görevlendirildi. Bu dönemde Birinci Harekât Şubesi Müdürlüğünde iken *Seferberlik Tertibiyatı Umumiye Cetvellerinin* tanzimi ve diğer hizmetlerinden dolayı üçüncü rütbeden Mecidi Nişanı ile yine üçüncü rütbeden Osmani Nişanı verilerek döneminin önemli askeri rütbelerini almıştır. 16 Ekim 1903'te Kurmay Yarbaylığa terfi ile gümüş liyakat madalyası verildi. 10 Aralık 1905'te Bağdat Harbiye Mektebi Ders Nazırlığına getirildi. 1906 yılında yeniden ordu kurmayındaki görevine dönen Ahmet Hakkı Bey, 1908'de Albaylığa terfi etti, 19 Haziran 1910'a kadar Necid Mevki Kumandanı olarak görevlendirildi ve kendisine Necid mıntıkasının Bedevi Aşiretlerden kurtulması yönündeki başarılarından dolayı Harbiye Nezaretince takdirname verildi. Ahmet Hakkı Bey, 26 Şubat 1911'de Amasya Redif Fırkası Komutanlığına atanmış ve bu bölgedeki başarısından dolayı 13 Nisan 1912'de Mirlivalığa (tümgeneralliğe) terfi ettirildi. Amasya Tümeni (Redif Fırkası) ile Balkan savaşına katıldı, Edirne'nin düşmandan geri alınması için yapılan mücadeleye destek vermiş ve daha sonra Gelibolu'da 10. Kolordu Komutanlığına, 6 Ocak 1914'te Mamüretü'l-Aziz 11. Kolordu Asker Alma Dairesi Başkanlığı'na atandı. Kolordu Kumandanlığı vekâletinde de bulunan Ahmet Hakkı Bey, 18 Mayıs 1915'te emekliye ayrılarak Niğde'ye döndü. 1917'de Müstakil Niğde Livası Liva Genel Meclisi' ne üyesi seçilen ve bu görevi üç yıl devam ettiren Ahmet Hakkı Bey, TBMM'nin Birinci Dönemi için yapılan seçimde Niğde Milletvekili olarak 26 Nisan 1920'de meclise katılmış ve 4 Mayıs 1920 tarihinde seçim mazbatasını Mecliste onaylanarak kabul edildi.

Mecliste Bayındırlık, Bütçe, Sağlık ve Sosyal yardım ve PTT komisyonlarında çalıştı. 12 Temmuz 1920'de Meclis kararıyla yöresinde vatani hizmet için süresiz izinli sayıldı. 1 Mart 1921'de Meclis'e dönen Ahmet Hakkı Bey, 26 Mart'ta Harp Komisyonu kararıyla ordu geri hizmetlerine yardım ve gözetim için memur edildi. Aksaray'da Batı Cephesinin iâşesini sağlamak için teşkil edilen zahire alma ve gönderme komisyonu ve askerlik şubeleri muamelat denetimlerinde bulundu. 17 Ağustos-18 Eylül 1922 arası Amasya, 7 Mart-11 Mayıs 1923 arası Elcezire/Cizre İstiklal Mahkemelerinde üye olarak bulundu. İstiklal Mahkemelerinde görevlendirilmesi nedeniyle TBMM'nin 22 Nisan 1925 tarih ve 144 sayılı kararı ile Kırmızı-Yeşil Şeritli İstiklal Madalyası verildi. Hakkı Bey'in Büyük Millet Meclisi'nde izinler üzerine üç tavriri, Nevşehir'de bir Liva Mahkemesi teşkili hakkında Niğde Mebusu Ata Bey'le beraber verdikleri bir kanun teklifi ve bu teklif üzerine yaptığı bir konuşması bulunmaktadır. İzinlerle ilgili tavrirlerin ikisinin kendi izni ile ilgili olduğu, diğer izin tavrirlinin ise Ramazan münasebetiyle Şevval ayının sonuna kadar bütün milletvekillerinin izinli sayılması hususunda bir tavrirden ibarettir. Ayrıca Meclis'te Amasya ve Elcezire İstiklal Mahkemelerine üye olarak görevlendirildiğine ait kayıtlar mevcuttur.

Birinci Mecliste milletvekillerinin gelecekte beklenenleri konusunda yapılan ankete 29 Ocak 1922 tarihinde devlette öncelikle yasayı egemen kılmak ve böylelikle ulusal güçleri birleştirecek çalışma ve önlemlere kuvvet vermek gerektiğini bağımsızlığın önemli bir husus olduğu şeklinde cevap verdi.

Milletvekilliği sona eren Hakkı Paşa Nevşehir'e dönerek hayır işleriyle meşgul oldu. Avcılar Köyü'nün okulunu beş sınıflı hale getirerek yeni bir bina yaptı. Nevşehir bağ ve arazisinin *İstikşaf Topografya Haritası ile Nevşehir'in ilçe haritasını* yaptı. Türk Ocağı, Kızılay, Türk Hava Kurumu şube başkanlıklarını yürüttü; Türk Ocağı, Kızılay, Türk Hava Kurumu şubeleri başkanlıklarında bulunduğu sırada halktan toplanan 20000 liraya karşılık gönderilen bir uçağı Nevşehir'de bütün halkın iştiraki ile Nevşehir adının konması törenini bir bayram şenliği içinde yapılmasına öncülük etti. 1935 yılında C.H.P. İlçe İdare Kurulu Başkanı iken Nevşehir Halkevi'ni açtı ve 1939 yılında bugünkü yeni halkevi binasının temelini attı. Ahmet Hakkı Bey, 1 Temmuz 1942'de öldü. Sekiz çocuk babasıydı.

Selma ŞEN

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri ve Resmi Belgeler

TBMM Arşivi, 360 NSD, Tercüme-i Hâl Kâğıdı.

Sürelî Yayın ve Gazeteler

TBMM Zabıt Ceridesi I. Devre, C I-XXIX, TBMM Basımevi, Ankara 1962.

TBMM Gizli Celse Zabıtları, C I-IV, TBMM Basımevi, Ankara 1983.

TBMM Birinci Devre Umumi Fihristi, TBMM Basımevi, Ankara 1962.

İlk Meclis Anketi Birinci Dönem TBMM Milletvekillerinin Gelecekte Bekledikleri, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ankara 2004.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Albümü 23 Nisan 1920-20 Ekim 1923, TBMM Genel Sekreterliği Yayınları, Ankara 1994.

Devletimizi Kuranlar, Ajans-Türk Matbaacılık Sanayi, Ankara 1985.

AYBARS, Ergün, **İstiklal Mahkemeleri**, Milliyet Yayınları, İstanbul 1997.

ÇOKER, Fahri, **Türk Parlamento Tarihi Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923**, I-III, TBMM Vakfı Yayınları, Ankara 1995.

31/10/2024 tarihinde <https://ataturkansiklopedisi.gov.tr/bilgi/ahmet-hakki-sutekin-1867-1942/?pdf=7401> adresinden erişilmiştir